

Мултидисциплинарният подход към детето с церебрална парализа и мястото на логопеда в него

Настоящият доклад има за цел да представи мултидисциплинарния подход като комплексна програма за ранна диагностика и рехабилитация на деца с церебрална парализа и проблеми в развитието. Този подход се организира и реализира от рехабилитационен екип, който е част от структурата на Специализирана Болница за Долекуване, Продължително Лечение и Рехабилитация на Деца с Церебрална Парализа – „Св. София”. Чрез своята дейност екипът възприема и осъществява идеите за социална интеграция и реализация на деца с проблеми в развитието.

Детска церебрална парализа и проблеми в развитието са заболявания, които изискват комплексна, поливалентна многоетапна диагностика, терапия, рехабилитация, обучение и превенция.

За постигане на оптимален психологичен, логопедичен и моторен потенциал на развитие при тези деца се налага ранно скриниране и прилагане на адекватна рехабилитационна програма.

Разглежданият мултидисциплинарен подход се организира и осъществява от рехабилитационен екип, който е част от структурата на Специализирана Болница за Долекуване, Продължително Лечение и Рехабилитация на Деца с Церебрална Парализа – „Св. София”. Рехабилитационният екип се състои от две основни групи специалисти – медици и немедици. В първата група участват следните специалисти: лекари (невролози, физиотерапевти, педиатър, рехабилитатори, медицински сестри), а във втората – психолози, логопеди, специален педагог и Монтесори терапевт.

Поради социалната значимост на церебралната парализа и проблемите в развитието, в контекста на своята дейност, екипът възприема и осъществява идеите за социална интеграция и реализация, съобразно концепцията и изискванията на европейските стандарти.

При постъпване в Болницата, децата се диагностицират от лекар, който поставя работна диагноза и определя насоки за лечение. Лекарят насочва детето и родителите му към немедицинските специалисти за извършване на специфична диагностика и при индикации, изготвяне на терапевтична програма. Паралелно с това лекарят изготвя програма за медицинска рехабилитация. В рамките на терапевтичния курс различни специалисти провеждат терапия и преценяват динамиката на развитие във всяка наблюдавана област, както и адекватността на прилаганата терапевтична програма. Рехабилитационният екип се събира ежеседмично и изготвя становище и рехабилитационна стратегия, съобразени с календарната и психо- моторна възраст на детето, интелектуалното му функциониране, както и езиковото му и говорно развитие. Екипът е този, който насочва и мотивира родителите, включително и взаимоотношенията с децата им, както в терапевтична, така и в домашна обстановка, поради което една от основните му задачи е обучението на родителите като ко-терапевти.

(Вж. Приложение 1)

Етапи на колаборация на специалистите.

Представени са в хронологична и функционална последователност.

1. Диагностика – всеки специалист от екипа, след като е направил диагностика, има потребност да научи резултатите от диагностиките на другите членове на екипа. Този обмен на информация способства за актуализиране на диагностичната информация, за фасилитиране изготвянето на терапевтична програма.,

2. Терапия – изготвя се индивидуална терапевтична програма за всяко дете, като се поставят краткосрочни и дългосрочни цели. Терапевтичните процедури в Болницата са: индивидуална или групов психологична, логопедична терапия, фамилна терапия, Монтесори терапия, игротерапия със специален педагог, физикална терапия, хипербарна

оксигенация, медикаментозна терапия. Колаборирането на терапевтите според специалностите им подпомага планирането и оптималното изпълнение на изискващите последователност терапии. Например: назначена е терапия с хипербарна оксигенация от лекуващия лекар на дете с дисфазия на развитието. Очакването е чрез хипербарната оксигенация да се стимулира метаболизмът на мозъка и в следствие на това да се подобрят езиковите, говорните и комуникативните му възможности. Затова в курса на лечение на детето е удачно да се назначи терапия с психолог и логопед. Терапията определя динамиката на развитие, която може да е позитивна, негативна, или да е налице качествена промяна в развитието, регистрирана в сферата на даден специалист от екипа. Обсъжданията стават на екипна сесия, където се обсъждат диагнозата, както и настоящите и планираните интервенции.

Мултидисциплинарният подход има водещо значение за изготвяне на експертно становище относно състоянието на детето. Тук се има предвид изготвянето на статуси и становища на логопеда като част от терапевтичния екип.

(Вж. Приложение 2)

Примери за мултидисциплинарен подход в етапно развитие на детето.

Забележка: Разглежда се едно и също дете с поставена диагноза от десетмесечна възраст и съответно при промяна на възрастта му какви специалисти от екипа вземат участие в терапията и обучението му.

Първи пример:

Представя се дете на календарна възраст 10 месеца. Поставената му медицинска работна диагноза е Централно координационно смущение II степен със спастична заплашеност. Лекарят насочва детето и родителите му към екип, съставен от психолог и логопед. Те, според компетентностите си, диагностицират детето и при индикации назначават терапия, която може да бъде предречева терапия или сензо-моторно обучение. След това обсъждат състоянието му с лекуващия лекар. Паралелно с това детето се терапевтира и от рехабилитатор. Всички специалисти координират терапиите си и ги съгласуват с лекуващия лекар. Динамиката на развитие провокира назначаването на екипна сесия, на която терапевтите, обменяйки информация помежду си, изготвят становище относно прекратяване, промяна или продължение на лечението.

Втори пример:

Детето е вече на календарна възраст 3г. Поставената му медицинска диагноза е Детска церебрална парализа – спастична дипареза. При тази диагноза е удачно да се включи още един специалист, който е Монтесори терапевт. В специално организирана среда от подбрани материали, той стимулира развитието на фината моторика, оптимизира възможностите на детето за опознаване на различните качества и свойства на предметите и подпомагане самостоятелността в ежедневието.

Трети пример:

Разглежданото дете е на календарна възраст 7 год. Медицинската диагноза е непроменена. С оглед на предстоящото му обучение в училище има потребност от още специалисти като: специален педагог, учители, специалисти, които да го обучават в компютърна грамотност като алтернативно средство за комуникация. Освен това в терапията могат да се включат и специалисти по професионална ориентация и интеграция.

(вж. Приложение 3)

Заклучение:

Мултидисциплинарният подход е отворена дейност. Той е самоусъвършенстващ се като динамика и регулация. В този контекст логопедичната диагностика и терапия е съществена част в мултидисциплинарния подход със своя клиничен, педагогически и социален аспект. Това дава възможност на логопедите да са пряко ангажирани във всяка

една стъпка на този подход и да разширяват концептуалната рамка на логопедичната стратегия и визия на практиката си.

Поливалентността на заболяването детска церебрална парализа, както и при редица разстройства на развитието, сензорно интегративна функция и други, изискват мултимодално терапевтиране, в което логопедът е един от основните терапевти, като работейки в екип, той разширява професионалните си интереси и възможности в клиничната сфера на логопедичната теория и практика.

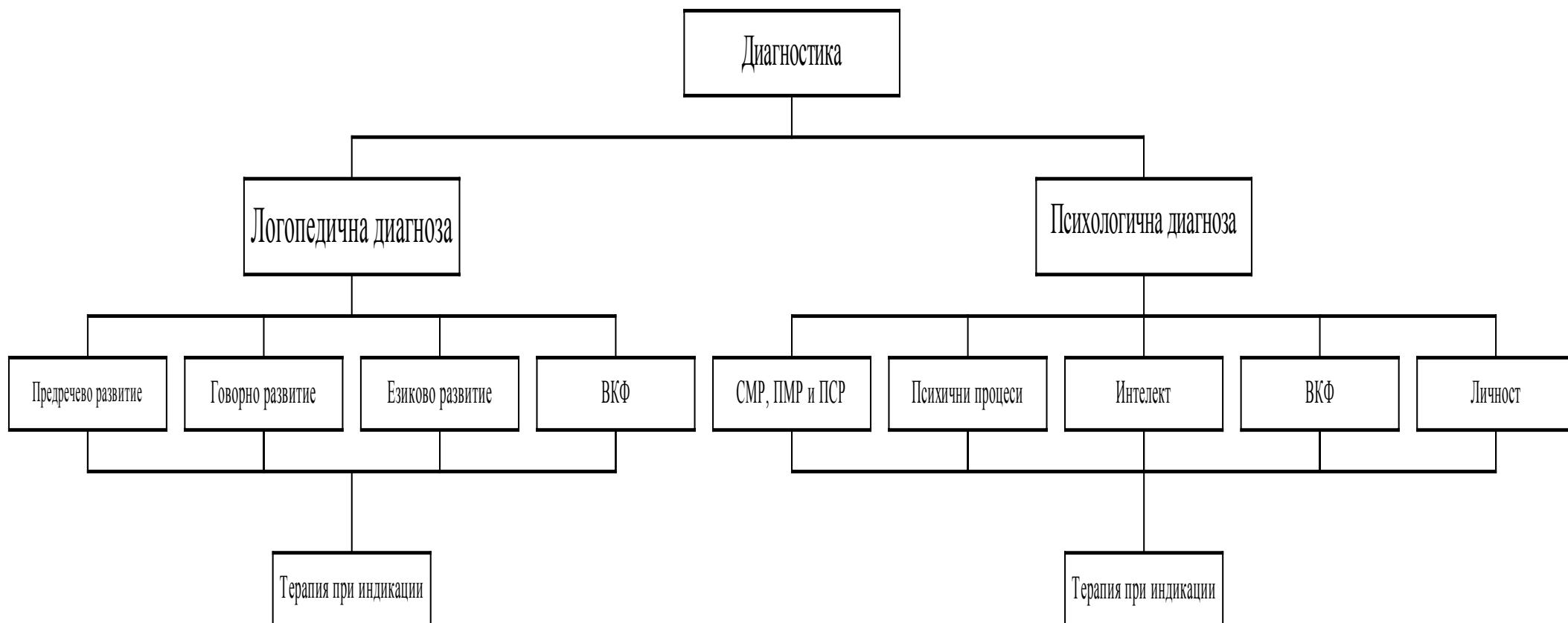
Вяра Владимирова, логопед, СБДПЛРДЦП – „Св. София”

Жулиета Темникова, клиничен психолог, СБДПЛРДЦП – „Св. София”

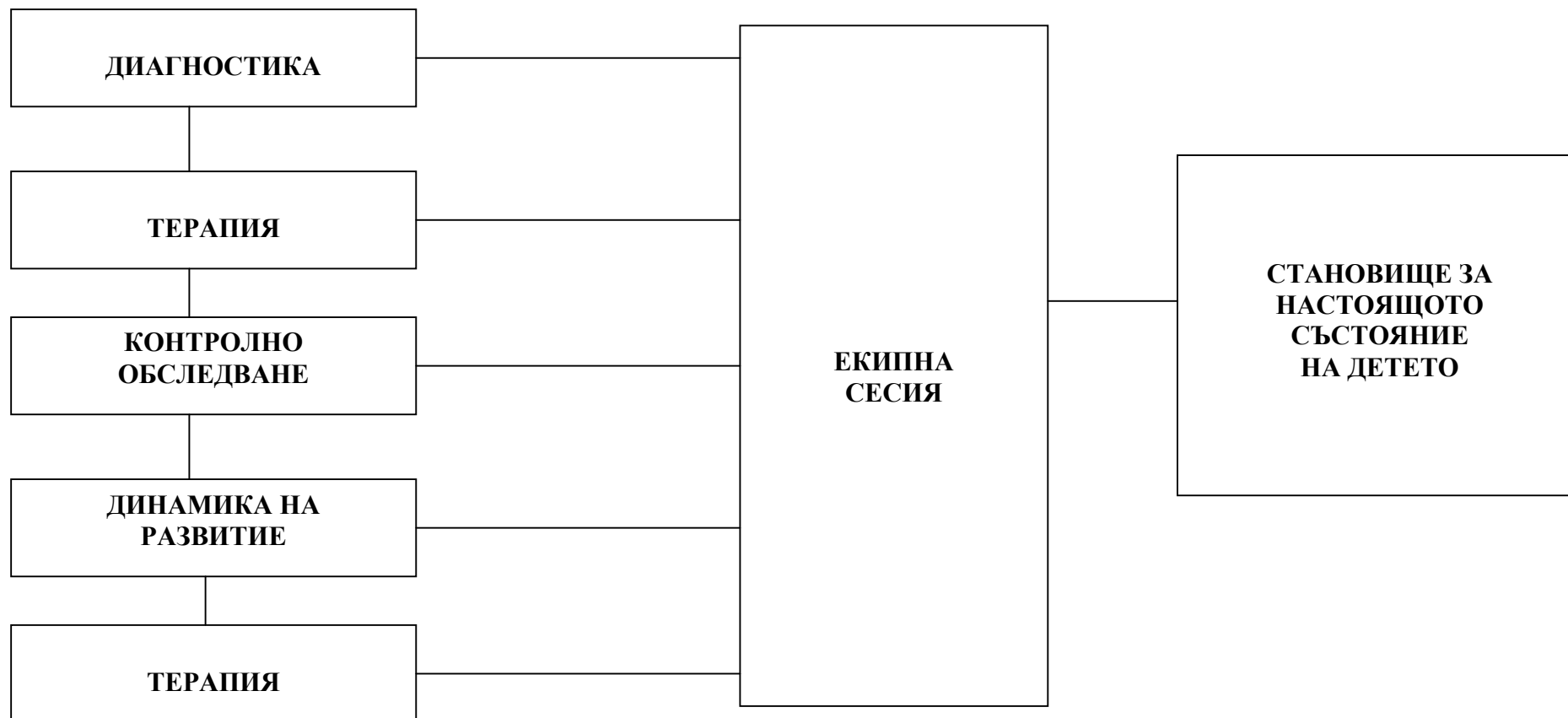
Д-р Иван Чавдаров, дм, СБДПЛРДЦП – „Св. София”

Диагностично-терапевтичен екип

Етапи на колаборация

Мултидисциплинарен подход в етапно развитие на детето

<p>Възраст: 6г. – 18г. В екипа се включват още педагози, специалисти по компютърно обучение, специалисти по професионална ориентация и интеграция</p>
<p>Възраст: 3г. – 6г. В екипът се включва и специален педагог</p>
<p>Възраст: 1г.6.м. – 3г. В екипа се включва и Монтесори терапевт</p>
<p>Възраст: 0 до 1г.6м. Лекари Психолози Логопеди Рехабилитатори, мед. сестри</p>